

ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ

УДК 387.1

Є. А. Пінчук,

доктор філософських наук, провідний науковий співробітник
(Інститут вищої освіти Національної академії педагогічних наук України)

СПЕЦИФІКА, ЗАВДАННЯ ТА ФУНКЦІЇ СУЧАСНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Статтю присвячено філософському розгляду феномена сучасного університету з точки зору визначення та класифікації його основних функцій. Підкреслено, що специфіка сьогоденної рефлексії стосовно вищої освіти в філософській думці полягає в актуалізації класичної ідеї університету, яка розроблялася в європейській філософії, починаючи з XVIII ст. Визначено, що провідною стратегією розвитку вищої освіти виступає її фундаменталізація, розкриттям якої є такі аспекти діяльності сучасного університету, як гуманізація, екологізація, інноваційна спрямованість. Окрему увагу приділено дослідженню змісту таких основних місій університету в суспільстві, як інтелектуальна, соціальна та освітня, а також окремим функціям університету в межах означених місій.

Постановка проблеми. Сьогодні, на початку XXI століття, стає все більш зрозумілою та обставина, що сучасний університет, перетерпівши за багатовікову історію своєї еволюції істотні трансформації, зберіг те незмінне, що визначало його сутність як одного із засадничих елементів європейської культури. І тепер він реалізує функції освіти та підготовки кадрів для сфери науки, гармонійно сполучаючи дослідження і навчання. Важливістю цих функцій для життя сучасного суспільства визначається актуальність та популярність тематики дослідження феномена сучасного університету в філософії освіти, зокрема в її вітчизняному варіанті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню специфіки та завдань університету в умовах сьогодення присвячено роботи таких відомих українських мислителів, як В. П. Андрущенко, В. Ф. Баранівського, Є. К. Бистрицького, Л. В. Губерського, Г. І. Волинка, А. Є. Конверського, В. Г. Кременя, Н. Г. Мозгової та ін.

Проте, незважаючи на ту обставину, що тема сучасного університету належить до числа пріоритетних у галузі філософії освіти, за доби світоглядної кризи, що її спіткало людство на рубежі тисячоліть, значно більше уваги приділяється практичним, точніше, прикладним або й просто технічним аспектам питання розвитку університетської освіти, в той час як більш глобальні, більш фундаментальні проблеми, що стосуються філософського визначення, насамперед, тих світоглядних ідеалів, на яких має базуватися система сучасної вищої освіти й на які, відповідно, має орієнтуватися суспільство загалом, продовжують страждати від дефіциту дослідницької уваги [1; 2].

Метою даної статті є визначення найфундаментальніших аспектів феномена сучасного університету, аналіз та класифікація його специфіки, завдань і функцій, що їх закликає виконувати сучасна університетська освіта.

Виклад основного матеріалу. Передусім, варто особливо зазначити специфіку сучасного методологічного підходу до розгляду проблем університетської освіти. Слідуючи концепції російського філософа В. С. Стюпіна, ідеї якого отримали не лише визнання та поширення, а й розвинення і на теренах України, сучасну стадію розвитку наукової раціональності варто іменувати постнекласичною, на відміну від класичної (XVII–XIX ст.) та некласичної (XX ст.) [3]. Навряд чи потрібно окремо доводити, що ця загальна класифікація етапів еволюції наукового знання може бути ефективно застосована й щодо філософування про вищу освіту. Не можна не погодитися з Є. К. Бистрицьким у тому, що університет є, по суті, суспільною легітимацією науки та знання загалом [4: 154]. А отже, сучасні тенденції осмислення філософською думкою феномена університетської освіти, її специфіки та призначення, є постнекласичними за своєю природою. Це твердження означає, насамперед, повторну актуалізацію саме класичної філософської спадщини стосовно ідеї університету, набуття нею нового значення – і, зокрема, на противагу тим думкам, що панували нещодавно, ще на початку 1990-х років, і в українській освітній думці [4; 5]. Процес глобалізації, інтеграційні явища у сфері вищої освіти потребують повернення до витоків ідеї університету, до основних засадничих моментів розуміння цього феномена в європейській думці. Класичне універсалістське трактування ідеї університету, на відміну від некласичного "суто національного" підходу до розуміння феномена університету, передбачає, таким чином, звернення до ідей і В. фон Гумбольдта, і Дж. Ньюмена, й інших європейських класиків, роботи яких нещодавно вважалися застарілими, але саме на них має спиратися при проведенні дослідження феномена сучасного університету.

З'ясувавши ці засади щодо методологічної бази дослідження, звернемося безпосередньо до завдання визначення та класифікації підходів до підготовки спеціалістів з вищою освітою, яке виступає розкриттям сформульованої нами мети. Дві основних групи таких підходів чітко представлені й позначені в літературі з проблем філософії освіти [3; 6; 7]. Одна із них орієнтована на підготовку на підставі широкого фундаментального знання, друга – на вузьку професійну підготовку. Еволюція університетів як освітніх центрів дає великий матеріал, що дозволяє зробити висновок про те, що в класичному університеті панувала орієнтація на пошук еталонного знання, а фундаментальна підготовка завжди виступала в якості характерної риси університету.

У зв'язку з цим виникає природне питання: як забезпечити сьогодні максимум фундаментальної освіти в системі університету? Як перетворити фундаментальність на стратегію університетської системи, і який механізм цього перетворення? Як подолати роз'єднаність гуманітарної та природничої культур в єдиній системі освітньої культури? Одним із варіантів відповіді на поставлені питання є дана стаття.

Проблема фундаменталізації університетської освіти все частіше стає епіцентром дискусій дослідників. І вже можна говорити про одвічне суперництво фундаменталізації та професіоналізації вищої освіти, причому інтерес до проблеми фундаменталізації більш ніж очевидний. Цей інтерес, звичайно, можна пояснити різними явищами. Напевно, цю проблему зводить в ранг дослідницької проблеми сама внутрішня логіка розвитку університетської освіти, в якій вихідна орієнтація на класичну освіту (доба Середньовіччя, Києво-Могилянська академія, запроваджене таким її вихованцем, як М. В. Ломоносов, трирічне загальноосвітнє навчання в університетах Російської імперії XVIII ст., що включало математику, фізику, філософію, економічні, історичні, "словесні" науки, і лише після цього чотирирічне навчання спеціальності) почала трансформуватися на тенденцію до професіоналізації у ході наукових революцій XIX–XX ст. Так, у 30-ті роки XX ст. переважаючою тенденцією розвитку вітчизняної системи вищої освіти була вузька спеціалізація. Проте, з кінця XX століття, як ми вже зазначали, у філософській рефлексії це відображається як діалектичне сходження до постнекласичного етапу наукового пізнання – основою ідеологією системи університетської освіти стає акцент на збереженні могутньої фундаментальної складової (класика) у поєднанні з вузькою спеціалізацією (некласика). Варто зазначити, що в самому понятті фундаменталізації освіти сучасні дослідники виокремлюють декілька аспектів: орієнтацію на формування ядра особистісних знань, пріоритет цілісного знання, спрямованість на узагальнені й універсальні знання, поглиблення теоретичної, методологічної, світоглядної складової наукових і навчальних дисциплін [7: 1]. Саме в сукупності цих факторів і в урахуванні значення спеціалізації як, так би мовити, необхідної "надбудови" на цьому фундаменті – фундаменталізація освіти й здатна виступити, за визначенням В. Ф. Баранівського, новою парадигмою розвитку сучасної вищої освіти [6: 282].

Роздуми про фундаменталізацію та її співвідношення з професіоналізацією доповнюються сьогодні розумінням необхідності впровадження до цієї старої дихотомії третього елемента – *гуманізації освіти*. Зрозуміло, що це поняття варто тлумачити ширше, ніж просто гуманітаризацію, бо мова йде не стільки про підвищення значення та ролі гуманітарних предметів, скільки про олюднення освіти. Проте, згідно нашої точки зору, провідною стратегією освіти повинна бути саме фундаменталізація: решта стратегій – гуманізація, екологізація, інноваційна спрямованість тощо – необхідні, але є вторинними по відношенню до фундаментальної спрямованості університетської освіти, виступають як подальше розкриття, конкретизація змісту саме цієї засадничої настанови.

Вимоги фундаменталізації університетської освіти пояснюються тим, що суспільство зіткнулося з проблемами глобального характеру: як відомо, вони є результатом діяльності людства загалом, і їх вирішення неможливо здійснити автономним шляхом. Це проблеми, породжені самим розвитком цивілізації, критичним її станом, який супроводжується інформаційною, економічною, енергетичною, екологічною кризами, загостренням етнічних і релігійних конфліктів.

Подолати ці кризи можна, лише звернувшись до освіченості та культури суспільства, формуючи новий тип фундаментально освіченого фахівця. Сьогодні людина бачить конкретну залежність майбутнього цивілізації від цього типу фахівця – типу, що має бути сформований новою системою університетської освіти.

Крім зазначених, існують й інші підстави та передумови необхідності фундаменталізації університетської освіти. Вони полягають, зокрема, у висуненні на пріоритетні позиції в системі університетської освіти самого процесу формування особистості, що включає низку проблем, таких як гармонізація людини і природи, що уможливується лише шляхом проникнення в сучасну природничу картину світу; розуміння людського статусу в Універсумі; взаємозв'язки біосфери та Всесвіту. Крім того, людина, що живе в суспільстві, здатна зануритися в культурне середовище через вивчення філософії, права, культурології, історії, економіки. Умови інформаційного середовища, необхідність навчання життю за цих умов, – все це диктує необхідність створення передумов і підстав безперервної освіти.

Разом узяті, ці проблеми й стверджують необхідність фундаменталізації університетської освіти. А якщо така необхідність з'ясована й усвідомлена, варто вивчати механізм процесу фундаменталізації та

пов'язані з ним проблеми: можливість еволюційно-синергетичного підходу в реалізації ідей синтезу природничої та гуманітарної культур, в реалізації ідеї фундаменталізації університетської освіти, антропоцентричну спрямованість фундаменталізації освіти в системі університету, норми нового гуманізму (глобальна етика і глобальна відповідальність), взаємодію ідеї фундаменталізації та нових ціннісних імперативів. Освітлення деяких можливих підходів до вирішення цих завдань у пропонуваній статті є нашою початковою дослідницькою метою.

Звернемося, насамперед, до генезису ідеї фундаментальності університетської освіти. Першою концептуальною моделлю європейського університету була класична модель, запропонована Вільгельмом фон Гумбольдтом на зламі XVIII і XIX ст. Вона стосувалася конкретного університету – Берлінського, заснованого пруським королем Фрідріхом-Вільгельмом у 1808 році; його структура та завдання, вирішення яких передбачалося цим учбовим закладом, були сформульовані саме Гумбольдтом, хоча його погляди можна розглядати й як свого роду синтез та опрацювання поглядів із філософії освіти, висловлених у свій час, починаючи з XVIII ст., Й. Г. Фіхте, Ф. Й. Шеллінгом, Ф. Шлеєрмахером та іншими видатними представниками німецької класичної філософії.

У праці "Про внутрішню та зовнішню організацію вищих наукових закладів у Берліні" Вільгельм фон Гумбольдт починає викладення своїх думок з того, що зазначає: "...університети не повинні відігравати для держави роль гімназій чи спеціалізованих шкільних закладів" [8: 28], – за його переконанням, держава взагалі не повинна нічого вимагати від них безпосередньо і прямо для себе, а має усвідомити, що, досягаючи своїх кінцевих цілей, університети тим самим відповідають кінцевій меті держави, оскільки університет є "на щабель вищим" елементом як по відношенню до школи, так і стосовно держави [8: 29]. Основну задачу університету німецький учений вбачає при цьому в поєднанні "об'єктивної науки" з "суб'єктивною освітою". Університет, писав В. Гумбольдт, повинен стати центром еталонного знання. На цьому будується модель університету, в основі якої – наступні основні положення: заперечення того, що знання варто цінувати заради простої користі; застереження від пріоритету емпіричної науки, що підриває фундаментальність освіти; твердження про статус гуманітарної освіти у вихованні людської особистості. Сам університет – це місце вільного наукового пошуку, де студент знайомиться з основними принципами дослідження. Ідея університету, робив висновок просвітник, передбачає автономію, функціональну самостійність науки як системи, що сприяє її вільному зростанню, і культуротворчу потужність науки.

Кардинал Дж. Р. Ньюмен, перший ректор Ірландського католицького університету, чийі заслуги в області філософії освіти (формування концептуальних основ, розробка концептуально-логічної структури і методології) важко було б перебільшити, передбачив появу ідеї фундаменталізації. В "Ідеї університету" (1852 р.) в тезисному вигляді викладена концептуальна інтерпретація університету, яку умовно можна звести до наступних постулатів:

- університет – це місце, де навчають універсальному знанню; заснувавши університет, Церква культивує таланти, здібності та знання не заради самої себе: вона робить це заради своїх чад, в ім'я їх добробуту, їх релігійного виховання, з тим, щоб вони стали розумнішими, здатними, активними членами суспільства;
- незалежно від того, якою назвою ми скористаємося, – і це факт історії, – завдання університету полягає в тому, щоб інтелектуальна культура стала сферою його діяльності: завдання університету – формування інтелекту;
- призначення університету – формування інтелектуальної культури. Саме на ній повинна бути зосереджена увага учених, саме це визначає зміст їх роботи, орієнтованої на всебічний розвиток інтелекту, на пізнання, встановлення істини.

Дж. Г. Ньюмен зображував університет як територію активного спілкування, де створюється "атмосфера інтелекту" за допомогою діяльності бібліотек, музеїв, академій, наукових спільнот і органів друку, це місце універсального навчання. Основна мета університету – не транслювати інформацію, але дозволити студентові зануритися у світ науки, навчити його мистецтву суперечки, навчити його поважати опонента. Функція виховання в університеті реалізується через принципи ліберальної освіти, що формує у студентів якості шляхетної людини, що їх перелічує Ньюмен: "розвинений інтелект, витончений смак, відкритий, неупереджений, безпристрасний розум, шляхетна та чемна манера триматися в житті", які визначаються дослідником як природні якості великого знання та об'єкт університетської освіти [9: 120-121].

Поруч із цими двома великими постатями в галузі філософського осмислення феномена університету не можна не поставити Хосе Ортегу-і-Гассета, який у 1930 р. прочитав у Мадридському університеті курс лекцій, що пізніше вийшов окремою роботою під назвою "Місія університету". За твердженням іспанського мислителя, університет за своєю суттю, означає вищу освіту, що її повинна отримати звичайна людина. Людину, передусім, потрібно зробити культурною, поставити на висоту вимог часу. Звідси витікає первинна функція університету – оволодіння фундаментальними з точки зору культури дисциплінами: фізичною картиною світу (фізика); фундаментальними питаннями, що стосуються

органічного життя (біологія); історією роду людського (історія); закономірностями життя соціуму (соціологія); образом універсуму (філософія).

Саме поняття культури набуває особливого значення в концепції Ортеги: головний недолік університету XX ст. дослідник убачає в тому, що він "майже повністю відмовляється від викладання або передавання *культури*, неймовірно ускладнивши професійну освіту..." [10: 33] Культурна людина повинна володіти якимось професійними навичками та вміннями, але володіння ними ще не робить людину культурною. Культура – це філософське уявлення про життєво важливі проблеми сучасності та розуміння соціально-політичної суті, що має місце в реальному житті; культура – це рівень інтелектуального розвитку людини, що відповідає епосі, забезпечує її здатністю орієнтуватися в навколишньому соціальному хаосі, відшукуючи власний шлях. Можна побачити, що проєктуючи таким чином факультет культури, Ортега-і-Гассет відроджує ньомінівський ідеал ліберальної освіти. Соціальна місія культурного університету, згідно концепції Х. Ортега-і-Гассета, полягає в тому, щоби подолати різноплановість, різноспрямованість завдань сучасної вищої освіти та засобів соціальної педагогіки, сконцентрувати зусилля передових людей на досягненні культурного ідеалу епохи, а також пояснити інтелектуалам усю міру їх відповідальності за долі людства і, пробудивши в них "відчуття місії", зробити борцями за майбутнє людства.

Дещо пізніше Карл Ясперс в "Ідеї університету" (1949 р.) також звертається до проблеми функціонального призначення університету, точніше, саме інтелектуального призначення університету. Місія університету в інтерпретації К. Ясперса набуває наступної форми:

- Університет – це місце, де завдяки умовам, що створюються державою і суспільством, культивується самосвідомість епохи. Люди приходять сюди з однією єдиною метою – з метою пошуку істини. І це є людським правом: право на пошук істини заради самої істини.
- В корпоративній формі університет реалізує основну потребу людини – знати. Його безпосереднє призначення – відкриття того, що необхідно дізнатися і що з цього знання слідує для людей. Це прагнення знаходити свій вираз у спостереженнях, у методично грамотному мисленні, у процесі самокритики, що розглядається як підготовка до життя.
- Університет є інститутом, що об'єднує людей, які професійно присвятили себе пошуку та повідомленню істини в тих формах, які прийняті в науці.
- Університет вирішує наукові та навчальні завдання. У свою чергу, дослідження і навчання забезпечують розвиток інтелектуальної культури, в якій істина набуває своєї значущості і очевидності [11].

Отже, задача університету, за твердженням К. Ясперса, потрібна: дослідження, передача знань (освіта) і передача культури. Інтелектуальне призначення університету, таким чином, полягає в навчанні як передачі знань, у науці як пошуку істини, та в підготовці кадрів. Освітня місія університету виділена у складі культурної гуманістичної функції: культурна функція пов'язана з формуванням інтелектуальних здібностей, з розвитком потенціалу студентів. Структура гуманістичної функції включає й ідею оволодіння фундаментальними знаннями та засвоєння загальнолюдських цінностей.

Поставимо питання: чим визначені цілі, завдання, функції і місія університету? Ідея університету, починаючи з моменту свого оформлення, спочатку брала орієнтир на етичні та інтелектуальні цінності високого рівня, – про це говорить вся університетська світова традиція. У витоків університету лежить ідея консолідації культур, ідея синтезу досягнень загальнолюдської гуманістичної культури, інтелектуального розвитку особистості. Це ті тези, які визначають ідеологічну платформу й університетської освіти.

Роль університету як професійного, культурного і дослідницького центру визначає триєдину цілісність тих завдань, що стоять перед системою університетської освіти: здійснення професійної підготовки, освіти людини і підготовки її до дослідницької діяльності. Цілісність цих завдань – звернемо на це особливу увагу – і визначена інтелектуальна атмосфера і сам дух університетської освіти. Французький дослідник Люсьєн Мішед, аналізуючи ідею університету в її структурній та сутнісній єдності, виділяє серед місій університету інтелектуальну (вона втілена в повчальній і дослідницькій функціях), соціальну (проявляє себе в професійній та сервісній сферах діяльності) та освітню (що знаходить реалізацію та втілення в культурній і гуманістичній функціях університету) [9].

Що стосується культурної і гуманістичної функцій університету, то вони реалізують себе через культивування і формування інтелектуальних та інших здібностей, розвиток потенціалу учнів; через розуміння і створення фундаментальних цінностей людства, цивілізацій і культур світу, через оволодіння фундаментальними концепціями, ідеями. Л. Мішед, досліджуючи функціональне призначення ідеї університету, пропонує наступну схему, в якій суть університету пов'язана з пошуком істини в ході об'єктивного дослідження, із затвердженням істини, що відкривається, шляхом відшукування доказів. При цьому те, що є змістом фундаментальних наук, не повинне бути інтерпретоване спрощено, лише як окремий предмет, або як елемент предмету; зміст же фундаментальних наук засвоюється через процес вивчення.

Отже, в якості **підсумку щодо проведеного нами дослідження**, можна схематично представити місії, функції та завдання сучасного університету у вигляді таблиці:

| Місії | Функції | Цілі та завдання |
|-------------------|-----------------|---|
| 1. Інтелектуальна | а) повчальна | Збереження передача знань, науки, культури, ученості. |
| | б) дослідницька | Розвиток знань, вільний пошук істини. |
| 2. Соціальна | а) професійна | Підготовка фахівців, висококваліфікованої робочої сили. |
| | б) сервісна | Забезпечення послуг, експертних оцінок, пов'язаних із політичним, соціальним та культурним розвитком своєї спільноти. |
| 3. Освітня | а) культурна | Культивування і формування інтелектуальних та інших здібностей, розвиток потенціалу кожного учня. |
| | б) гуманістична | Оволодіння фундаментальними концепціями, ідеями (загальна освіта) і усвідомлення, засвоєння фундаментальних цінностей людства, цивілізацій і культур світу. |

При цьому принцип фундаменталізації грає роль основи, що визначає специфіку університетської освіти. Суспільство постійно пов'язане з проблемою передбачення стану технологій, з необхідністю такої якості навчання, яке забезпечить достатньо безболісну адаптацію до тієї або іншої сфери діяльності. Рішення проблем викликає необхідність формування системи університетської освіти як освіти фундаментальної: здобуваючи таку освіту, випускник набуває тим самим універсальних знань. Ця обставина підкреслює актуалізацію класичних ідей університету, розроблених у європейській думці, починаючи з XVIII ст., для сьогоденної доби, що потребує від людини XXI ст. гармонійного поєднання спеціалізованих знань із фундаментальною, гуманістичною, універсальною вищою освітою, яка тільки й уможливіє розвиток людської особистості та її плідну професійну діяльність у складних умовах глобалізованого, мультикультурного світу, що стоїть перед загрозою екологічної та антропологічної катастрофи, запобігти якій має діяльність вже нашого покоління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

- Губерский Л. В. Философские основания современного образования : проблемы и перспективы / Л. В. Губерский // Сучасна українська філософія : традиції, тенденції, інновації : [збірник наукових праць] / [відп. ред. А. Є. Конверський, Л. О. Шашкова]. – К. : ВПЦ "Київський університет", 2011. – С. 77–87.
- Запесоцкий А. С. Философия образования и проблемы современных реформ [Електронний ресурс] / А. С. Запесоцкий. – Режим доступу : <http://www.gup.ru/events/news/rector/kongress.php>.
- Добронравова І. С. Фундаментальна наука – фундаментальна освіта / І. С. Добронравова // Філософія освіти. – 2006. – № 3 (5). – С. 134–144.
- Бистрицький Є. К. Ідея університету в системі національної освіти / Є. К. Бистрицький // Українознавство : III Міжнародний конгрес україністів, (м. Харків, 26–29 серпня 1996 р.). – Київ, 1997. – С. 153–158.
- Волинка Г. І. Університет як соціокультурний феномен : історія і українська сучасність / [Волинка Г. І., Мозгова Н. Г., Федів Ю. О.] // Людина і політика. – 2002. – № 2. – С. 82–96.
- Баранівський В. Ф. Компетентність і фундаменталізація освіти як сучасні парадигми розвитку вищої освіти / В. Ф. Баранівський // Вісник національного університету оборони України : [зб. наук. праць]. – 2011. – Вип. 6. – С. 282–285.
- Ковтонюк М. М. Фундаменталізація освіти як необхідний чинник у системі професійної підготовки спеціаліста [Електронний ресурс] / М. М. Ковтонюк // Проблеми сучасної педагогічної освіти : педагогіка і психологія / Кримський гуманітарний університет. – 2011. – Вип. 34. – Ч. 1. – 5 с. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pspo/2011_34_1/Kovtonyuk.pdf.
- Гумбольдт В. фон. Про внутрішню та зовнішню організацію вищих наукових закладів у Берліні : [пер. з нім.] / Вільгельм фон Гумбольдт // Ідея Університету : Антологія / [відп. ред. М. П. Зубрицька]. – Львів : Літопис, 2002. – С. 25–33.
- Newman J. H. The Idea of a University / John Henry Cardinal Newman. – London : Longmans, Green, and Co., 1907. – XXII. – 527 p.
- Ортега-и-Гассет Х. Миссия университета : [пер. с исп.] / Хосе Ортега-и-Гассет. – Минск : Издательство БГУ, 2005. – 104 с.
- Ясперс К. Ідея Університету : [пер. з нім.] / Карл Ясперс // Ідея Університету : Антологія / [відп. ред. М. П. Зубрицька]. – Львів : Літопис, 2002. – С. 109–167.
- Мишед Л. Ідея университета : [пер. с фр.] / Люсьен Мишед // Alma mater : Вестник высшей школы. – 1991. – № 9. – С. 85–90.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Guberskii L. V. Filosofskie osnovaniia sovremennogo obrazovaniia : problemy i perspektivy [Philosophical Bases of the Modern Education : Problems and Perspectives] / L. V. Guberskii // Suchasna ukrains'ka filosofiiia : tradytsii, tendentsii, innovatsii [Modern Ukrainian Philosophy : Traditions, Tendencies, Innovations] : [zbirnyk naukovykh prats'] / [vidp. red. A. E. Konvers'kyi, L. O. Shashkova]. – K. : VPTS "Kyivs'kyi universytet", 2011. – S. 77–87.
2. Zapesotskii A. S. Filosofiiia obrazovaniia i problema sovremennykh reform [Philosophy of Education and Issue of Modern Reforms] [Elektronnyi resurs] / A. S. Zapesotskii. – Rezhym dostupu : <http://www.gup.ru/events/news/rector/kongress.php>.
3. Dobranravova I. S. Fundamental'na nauka – fundamental'na osvita [Fundamental Science – Fundamental Education] / I. S. Dobranravova // Filosofiiia osvity [Philosophy of Education]. – 2006. – № 3 (5). – S. 134–144.
4. Bystrytskyi E. K. Ideia universytetu v systemi natsional'noi osvity [Idea of University in the System of the National Education] / E. K. Bystrytskyi // Ukrainoznavstvo [Ukrainian Studies] : III Mizhnarodnyi kongres ukrainistiv, (m. Kharkiv, 26–29 serpnia 1996 r.). – Kyiv, 1997. – S. 153–158.
5. Volynka G. I. Universytet yak sotsiokul'turnyi fenomen : istoriia i ukrains'ka suchasnist' [University as the Socio-Cultural Phenomenon : History and Ukrainian Modern Age] / [Volynka G. I., Mozgova N. G., Fediv Yu. O.] // Liudyna i polityka [Human and Policy]. – 2002. – № 2. – S. 82–96.
6. Baranivskyi V. F. Kompetentnist' i fundamentalizatsiia osvity yak suchasni paradygmy rozvytku vyshchoi osvity [Competence and Fundamentalization of Education as Modern Paradigms of the Higher Education Development] / V. F. Baranivskyi // Visnyk natsional'hogo universytetu oborony Ukrainy [The Journal of the National University of Ukraine Defense] : [zb. nauk. prats']. – 2011. – Vyp. 6. – S. 282–285.
7. Kovtoniuk M. M. Fundamentalizatsiia osvity yak neobkhidnyi chynnyk u systemi profesiinoi pidgotovky spetsialista [Educational Fundamentalization as the Necessary Factor in the System of the Specialist's Professional Education] [Elektronnyi resurs] / M. M. Kovtoniuk // Problemy suchasnoi pedagogichnoi osvity : pedagogika i psykholohiia [Issues of the Modern Pedagogical Education : Pedagogy and Psychology] / Kryms'kyi humanitarnyi universytet. – 2011. – Vyp. 34. – ch. 1. – 5 s. Rezhym dostupu : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pspo/2011_34_1/Kovtonyuk.pdf.
8. Humboldt W. von. Pro vnutrishniu ta zovnishniu organizatsiiu vyshchykh naukovykh zakladiv u Berlini : [per. z nim.] / Wilhelm von Humboldt // Ideia universytetu : Antologiiia [University Idea : Anthology] / [vidp. red. M. P. Zubryts'ka]. – L'viv : Litopys, 2002. – S. 25–33.
9. Newman J. H. The Idea of a University / John Henry Cardinal Newman. – London : Longmans, Green, and Co., 1907. – XXII. – 527 p.
10. Ortega y Gasset José. Missiia universiteta : [per. s isp.] / José Ortega y Gasset. – Minsk : Izdatel'stvo BGU, 2005. – 104 s.
11. Yaspers. K. Ideia Universytetu [University Idea] : [per. z nim.] / Karl Yaspers // Ideia universytetu : Antologiiia [University Idea : Anthology] / [vidp. red. M. P. Zubryts'ka]. – L'viv : Litopys, 2002. – S. 109–167.
12. Mished L. Ideia universiteta [University Idea] : [per. s fr.] / Lius'en Mished // Alma mater : vestnik vyshei shkoly [Alma mater : the Journal of Higher School]. – 1991. – № 9. – S. 85–90.

Матеріал надійшов до редакції 22.01. 2013 р.

Пинчук Е. А. Специфика, задачи и функции современного университета.

Статья посвящена философскому рассмотрению феномена современного университета с точки зрения определения и классификации его основных функций. Подчёркивается, что специфика сегодняшней рефлексии относительно высшего образования в философской мысли заключается в актуализации классической идеи университета, разрабатывавшейся в европейской философии, начиная с XVIII в.

Определено, что ведущей стратегией развития высшего образования выступает его фундаментализация, раскрытием которой оказываются такие аспекты деятельности современного университета, как гуманизация, экологизация, инновационная направленность. Отдельное внимание уделено исследованию содержания таких основных миссий университета в обществе, как интеллектуальная, социальная и образовательная, а также отдельным функциям университета в пределах обозначенных миссий.

Pinchuk Ye. A. Features, Tasks, and Functions of the Contemporary University.

The article is dedicated to the philosophical consideration of the phenomenon of the contemporary university from the position of defining and classifying its major functions. The feature of today's reflection on the subject of the higher education by the philosophical thought is stressed to lie in the actualization of the classical idea of a university, elaborated in the European philosophy since the XVIII century. The leading strategy for the development of higher education is defined as its fundamentalization, such aspects of the activities of the contemporary university as humanization, ecologization and innovative orientation being exposures of that strategy. The special attention is given to the investigation of the content of such missions of university in the society as intellectual, social and educational, as well as of separate functions of university within the denoted missions.